

keskustelua

Pertti Hemánus

Triviaaleista väärinkäsityksistä journalismin absolutisoimiseen

Ryhtyessäni vuosia sitten Ilkka Tervosen kanssa suunnittelemaan kirjaa objektiivisuudesta joukkotiedotuksessa emme voineet arvata, että se aikanaan (1) synnyttää laajimman ja kiihkeimmän Suomessa toistaiseksi käydyn tiedotusopillisen keskustelun ja (2) tässä keskustelussa kiinnitetään huomiota täysin toisiin kysymyksiin kuin Ruotsissa käydyssä vastaavanaiheisessa debatissa (joka myös on ollut laajin ja kiihkein lajissaan).

Tällainen keskustelu saattaa jossakin määrin vaikuttaa tiedotusopin kehityslinjoihin. Siksi minulla ei ole varaa reagoida niin kuin muuten ehkä tekisin: toteaisin jatkamisen hyödyttömäksi, koska tässä lähinnä vain huudamme toistemme ohi.

Jatkan siis. Käsittelen *Tiedotustutkimus*-lehden 1/1981-numeron neljää kirjoittajaa huomionmuusjärjestyksessä.

1 TRIVIAALIT EREHDYKSET

Arvo Ahlroosin panosta en varsinaisesti ryhdy erittelemään. Ahlroos on lukenut tai selaillut läpi keskustelun keskiössä olevan kirjan¹ ja osannut ottaa siitä irrallisia, yhteyksistään repäistyjä sitaatteja, ei muuta. Objektiivisuuden ideaa, sisältöä, luonnetta hän ei ole käsitellyt. En ryhdy sitä tässä hänelle selittä-

mään; minä voin antaa lukijoilleni vain sanoja, en ymmärrystä.

Joitakin reunamerkintöjä teen kuitenkin, ja ensimmäinen niistä koskee "välineen ilmaisukielen ja sen olemuksen suhdetta todellisuuteen"², joka Ahlroosin mukaan on selvitettävä ensin ennen kuin välineelle "välineenä ja sen sanomille ja niiden suhteelle todellisuuteen voidaan asettaa (...) vaateita suhteessa todellisuuteen"³. Ilmaisukieltä ja sen olemusta on minustakin tietysti tutkittava, mutta järjenvastaisista on kuvitella, että se voitaisiin jotenkin *ensin* - absoluuttisestiko? lopullisestiko? - selvittää ennen kuin voitaisiin kiinnostua sanomien suhteesta todellisuuteen. Näin Ahlroos ei ole itsekään menetellyt, vaan tehdessään tv-dokumentteja hän aivan ilmeisesti onnekseen on ollut piittaamatta omasta opistaan. Valmistellessaan ohjelmaansa Tampereesta hän palkkasi avukseen tutkijan hankkimaan mahdollisimman pätevää ja pintatasoa syvempää tietoa Tampereen historiasta (nenäkkäästi sanoen: Ahlroos meneteli eräiden kirjassa *Objektiivinen joukkotiedotus* esitettyjen suositusten tai ehdotusten mukaan). Tutkijan vika ei muuten varmaankaan ollut, että ohjelmassa lopulta minusta jossakin määrin liikaa helskyteltiin tunteita informaation kustannuksella.

No, Ahlroos ei todellakaan ole ymmärtänyt,

että puheena oleva kirja on pohdiskeluilla, suosituksilla ja ehdotuksilla operoiva keskustelupuheenvuoro - lajissaan väljä: siinä on paljon ilmaa välissä. Sen sijaan Ahlroos on jostakin saanut päähänsä, että kirjassa *vaadittaisiin* toimittajilta jotakin, mikä siis ei pidä paikkaansa.

Tämä ei vielä olisi kovin vaarallista, ellei Ahlroos omien harhojensa vallassa poikkeuksellisen epäasiallisella - sanoisinko suoraan: halpamaisella - tavalla ohjaisi keskustelua 'sensuurin' kysymyksiin. Kerron eräitä tosiaioita. En ole koskaan ollut 'sensuroimassa' Yleisradion toimittajien ohjelmia, eikä kirjojeni tai artikkelieni pohjalta ole 'sensurointeihin' perusteita löydetty. Minua ei ole konsultoitu Yleisradion Ohjelmatoiminnan Säännösten uudistamista koskevassa asiassa, mutta jos minua konsultoitaisiin, vastustaisin objektiivisuuden vaatimuksen sisällyttämistä säännösten ylimmäksi normiksi tai normiksi lainkaan - miksi vaatisimme jotakin, joka vallitsevassa yhteiskuntamuodostumassa on yleisesti ottaen mahdotonta?

Silti objektiivisuuden idean ja toimittajien vapauden välillä on oma kytkentänsä, joskin aivan toinen kuin Ahlroos kuvittelee. Jos objektiivisuus voitaisiin asettaa yleisradiotoiminnan tai vaikkapa koko joukkotiedotuksen ylimmäksi normiksi, sillä olisi arvaamattoman suuri vapauttava vaikutus journalistiseen työhön. Olen tavannut useita suomalaisia toimittajia, jotka sanojensa mukaan eivät mitään sen hartaammin toivo kuin mahdollisuutta tehdä pinta-tasoa syvemmin todellisuutta kuvaavaa journalistista työtä - juuri sitä, mitä kirjassa *Objektiivinen joukkotiedotus* suositellaan. Esteettisissä yläilmoissaan elelevä Ahlroos ei varmaankaan näitä journalisteja tunne, mutta sopivan tilaisuuden tullen voisin heitä hänelle esitellä.

Taistelussaan omia harhojaan vastaan Ahlroos edelleen kuvittelee, että objektiivisuus merkitsisi "hyvästijättöä viihteen toimintavapaudelle, mielikuvituksen, satiirin, parodian käytölle sekä niiden kautta toimivalle kritiikille ja mielipiteenvapaudelle". Miten ihmeessä?

Kyseessä ovat objektiivisuuden konseptioon moitteettomasti soveltuvat arvot ja joukkotiedotuksen keinot; tietenkin keinojen tulee olla maksimaalisen vapaita kunhan ne palvelevat todellisuuden vääristämättömän kuvaamisen asiaa. Kun Helsingin Sanomissa maaliskuussa 1980 tarjouduin tekemään näytteeksi objektiivista viihdettä, yksi Yleisradion toimituksista otti minuun yhteyden ja tilasi käsikirjoituksen. Tein sen, ja aikanaan se toteutettiin radiossa; ehkäpä se todella meni viihteen kategoriaan, ja se perustui alusta loppuun satiiriin, jolla pyrin avaamaan näkökulman yhteen elämänilmiöön.

Siinä siis muka "hyvästijättö" joillekin keinoille! Tosiasiassa Ahlroos tai kukaan muukaan ei kykene koskaan keksimään yhtään korrek-tia keinoa, joka *periaatteessa* olisi mahdoton objektiiviselle joukkotiedotukselle - kaikki riippuu siitä, miten ja mihin tarkoituksiin keinoja käytetään.

Onneksi Ahlroos tekee parempia ohjelmia kuin artikkeleita. *Sat sapienti.*

2 PERUSTAVANLAATUINEN NÄKEMYSERO

Keskustelu Kauko Pietilän kanssa tuntuu erityisen vaikealta; tunne lähenee toivottomuutta. Tämä on kiintoisaa ainakin siksi, että hänen oman journalismikonseptionsa keskiössä on "minun ja sinun välinen dialogi meille yhteisistä tärkeistä asioista".⁵

Omassa aiemmassa puheenvuorossani⁶ esitin K. Pietilän ensimmäiseksi fataaliksi erehdykseksi sen, että vallitsevassa normaalijournalismissa journalisti muka asennoituisi yhteiskuntaan samalla tavalla kuin luonnontieteilijä asennoituu luontoon - mikä lähestyy sitä väärinkäsitystä, että vallitsevan normaalijournalismin metodi olisi luonnontieteellinen. Tähän ja juuri tähän hän ei uudessa repliikissä ota eksplisiitisti kantaa lainkaan, ilmeisesti uskoen, että harva *Tiedotustutkimus*-lehden lukija vaivautuu tarkoin vertailemaan käytettyjä puheenvuoroja.

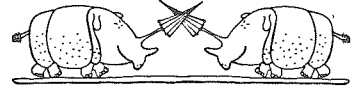
Toistan siis: vallitsevassa normaalijournalismissa - nimenomaan sen käytännössä - journalisti *ei* asennoidu yhteiskuntaan samalla ta-

valla kuin luonnontieteilijä asennoituu luontoon, eikä vallitsevan normaalijournalismin metodi ole luonnontieteellinen.

K. Pietilän tapa käydä keskustelua on oudoimmillaan ällistyttävä. Tuskin kukaan tiedotusopin proseminaarin pitäjä kelpuuttaisi näyttöksi jonkin lehden luonteesta sen päätoimittajan PR-väittämiä. K. Pietilälle kuitenkin Helsingin Sanomien yhden päätoimittajan sanat menevät sellaisenaan, täydestä. Jotakin hän argumenttiketjussaan katsoo todistavansa myös yhteyksistään repäistyillä, tässä asiassa varsin epäadekvaatilla sitaatilla Jorma Miettiseltä. Niinpä hänestä "alkaa tässä vaiheessa näyttää siltä, että normaalijournalismi (sekä käytännön journalismi suurelta osalta että varsinkin sitä koskevat normit ja ihanteet) on kuin onkin objektiivista journalismia juuri Hemänuksen esittämässä mielessä (...)"⁷ Minusta ei ala näyttää siltä, ei lainkaan. Mutta eihän tässä pitäisi olla kysymys subjektiivisesta näyttämisestä vaan tieteellisestä näytöstä. Eikö niin, K. Pietilä?

K. Pietilä viittaa myös väitöskirjaansa.⁸ Hän sanoo siinä tulevansa "sanomalehden kehityshistorian verraten laajan tarkastelun perusteella olennaisesti samankaltaiseen tulokseen kuin Mieltinen (...): objektiivinen sanomalehti on nykyaikaisen yhteiskunnan (eräs) välttämätön kommunikaation muoto"⁹. Kirjoittajan mu-

keskustelua

kaan hänen tutkimuksensa tulos voidaan lukea esimerkiksi näin: "Helsingin Sanomat on objektiivista journalismia - juuri Hemänuksen tarkoittamassa mielessä"¹⁰. Sivumennen, annan melkoisen arvon K. Pietilän tekemälle sanomalehden kehityshistorian tarkastelulle puutteeseen ja ongelmineenkin. Mutta tässä yhteydessä olennaista on, että puheena oleva väitöskirja ei sano mitään vakavaa eikä pitävää nykyaikaisen sanomalehden sisällön objektiivisuudesta ainakaan siinä mielessä, jossa itse olen tätä sanaa käyttänyt ja käytän. Sanomalehden sisällön objektiivisuuden tutkiminen ei ole edes kuulunut väitöskirjan tekijän tavoitteisiin, eikä hän ole siitä tietoa tuottanut. Mitä juuri ja nimenömaan Helsingin Sanomiin tulee, K. Pietilä esittää väitöskirjassaan aika lailla toisen näkemyksen siitä kuin nyt puheenvuorosaan - nimittäin seuraavan (minustakin järkevän) näkemyksen:

"To do justice to the class-grounded conception of the press, and of modern mass communication in general, we might almost equally well say that papers like Helsingin Sanomat do not actually 'serve' the social system, or its sub-systems, by performing these or those social functions, but they 'serve' social classes, class-interests, and in this case (in most cases) the bourgeoisie and its interests, through ideologically selective and biased content and presentation. This is also true."¹¹

Sitaatti puhunee puolestaan.

No, K. Pietilälle objektiivinen journalismi - edustaa Helsingin Sanomat sitä hänelle tai ei - on "informaation sosiaaliteknologiaa"¹². Itse voisin sanoa, että 'uusi journalismi' on pääoman agenttien uusin manipulaatiotempu, jolla he ohjaavat journalistien huomion pois yhteiskunnan lainalaisuuksien ja olemuksen paljastamisesta epämääräiseen ja vallitsevalle yhteiskuntamuodostumalle taatusti vaarattomaan "minun ja sinun väliseen dialogiin". Eikö tähän suuntaan viittaa jo K. Pietilän kritiikittön ja imarteleva suhtautuminen Helsingin Sanomien päätoimittajan PR-väitteisiin? Tietenkään en tosissani tarkoita, että 'uusi journa-

lismi' olisi pääoman agenttien tempu, mutta tämänkään väitteen esittäminen ei olisi yhtään sen mielivaltaisempaa kuin objektiivisen journalismin leimaaminen informaation sosiaaliteknologiaksi. Kysymys on nyt taas tavasta keskustella.

Toisaalta myönnän toki yhä objektiivisen journalismin konseptin kaipaavan kehittämistä. Minäkään en katso "mahdolliseksi enkä järkeväksi" muuttaa joukkotiedotusta yhteiskuntatieteeksi¹³, enkä missään sellaista ole ehdottanut. Sen sijaan on mahdollista ja järkevää lähentää joukkotiedotusta yhteiskuntatieteisiin, ja miten tämä tapahtuisi, siinä on täsmentämistä.¹⁴

Edelleen myönnän K. Pietilän hivenen edistyneen keskustelua myöntämällä, että 'uusi journalismiaan' ei "merkitsisi valehtelemista, ei tosiasioista piittaamattomuutta"¹⁵. Siitä seuraa, että myös 'uudessa journalismissa' todellisuus on ilmeisesti opeteltava tuntemaan, siitä on kerättävä tietoa, kenties muutakin kuin aivan pintatason tietoa. Miten 'uusi journalismi' aikoo tästä tehtävästä suoriutua, siitä odotan kärsimättömänä täsmennystä; ts. korostan, että 'uuden journalismin' on kyettävä ottamaan kanta aivan samoihin kysymyksiin kuin objektiivisen journalismin konseptiossa on otettu. Näin sen on tehtävä siitä huolimatta, että sen "keskiössä ei olekaan tietojen välittäminen"¹⁶, ei "tiedon ja todellisuuden välinen suhde"¹⁷. Itse lähen siitä, että *niin kauan kuin journalismia maapallolla esiintyy, sen*

keskiössä täytyy olla tiedon ja todellisuuden välisen suhteen - ilman sitä ei rationaalista journalismia eikä journalismikonseptiota voi syntyä. Emmekö voisi, K. Pietilä, todeta tämän perustavanlaatuisen näkemyselomme ilman lisäkärjistyksiä ja jatkaa kumpikin henkistä työtämme? Palatkaamme asiaan uusin näytöin vuosien päästä.

Eräisiin K. Pietilän kirjoituksessaan esittämiin ajatuksiin palaan tämän artikkelini lopussa, koska ne liittyvät yleisiin näkökohtiin, joiden merkitys on paljon päivänpoleemista retoriikkaa suurempi.

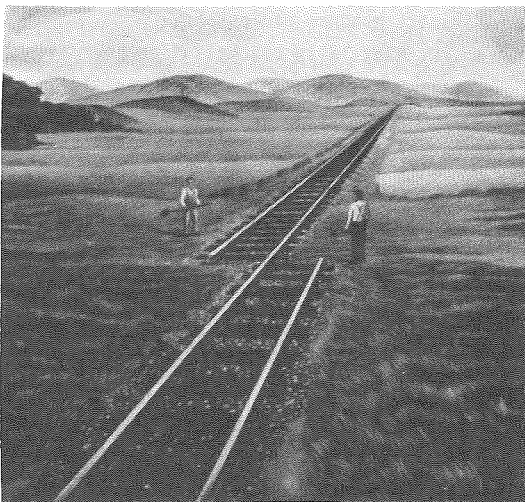
3 MIKÄ JÄI SANOMATTA

Taisto Hujasen puheenvuoroon reagoin suhteellisen lyhyesti.

Hujanen kirjoittaa järkeviä asioita fiktiosta ja sen merkityksestä joukkotiedotuksessa; rajataanko fiktio pois *journalismista*, on määritelmäkysymys, mutta *joukkotiedotuksesta* (journalismia paljon laajemmasta käsitteestä) fiktiota ei tietenkään voida eikä pidä rajata pois. Paljossa voin yhtyä Hujasen näkemyksiin fiktiosta.

Siihen, että minussa taistelisi kaksi luontoa, empiristi ja dialektinen materialisti¹⁸, minun on vaikeampi yhtyä. Olisiko kysymys siitä, että empiirisen tutkimuksen yhdistäminen dialektisen materialismin peruslähtökohtiin ja metodologiaan on mutkikasta? En ole ratkaisuisista läheskään varma, ja mielelläni sen myönnän.

Hujasen mukaan "yhtä tärkeää kuin toimittajalle on havainnoida maailmaa, kerätä faktoja, yhtä tärkeää hänelle täytyy olla kyky kuvitella, ajatella"¹⁹. Totta kai. Mutta todellisuuden tiedostaminen sellaisena kuin se syvimmässä analyysissä on ja tämän tiedostamisen välittäminen toisille tarjoaa *maksimaalisen mahdollisuuden kuvitella ja ajatella*; eihän voi olla olemassa sen vaateliaampaa henkistä työtä kuin se, joka johdattaa todellisuuden tiedostamiseen niin syväliisesti ja samalla täyteläisesti kuin se inhimillis-yhteiskunnallisesti on mahdollista. Ts. pyrkimys objektiiviseen journalismiin tarjoaa toimittajille maksimaalisen mahdollisuuden kuvitella ja ajatella.

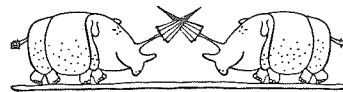

Ei kuitenkaan sillä hyvä. Jotenkin assosiaatioavaruuteni toi tässä kohden mieleeni natsi-Saksan journalistit ja elokuvantekijät. Tietys- sä mielessä he ponnistelivat maksimaalisesti kykyään kuvitella ja ajatella: tekivät kaikkensa välittääkseen vastaanottajille mahdollisimman tehokkaasti natsilaista ideologiaa anti-intellektualismeineen, rotuoppeineen, 'armomurhan' ihannoimisineen, ihmisen halveksimisineen jne. Mitä tämä asiaan kuuluu, kysyttäneen. En kai vihjaa 'uuden journalismin' ja natsismin sukulaisuussuhteisiin? En toki. Muistutan vain siitä, mikä Hujaselta jäi sanomatta: *mikä tahansa kuvittelu ja ajattelu ei sovellu journalismin normiksi*, vaan kykyä kuvitella ja ajatella on käytettävä todellisuuden oikean tiedostamisen hyväksi.

4 ONTUVA VERTAILU

V. Pietilän artikkeli on tässä käsiteltävästä neljästä puheenvuorosta ylivoimainen.

Useita ongelmia silti siihenkin on sisäänrakennettu. Problemaattinen on jo kysymys siitä, pitäisikö vallitseva normaalijournalismi käsittää ideaalityypiksi vai joksikin, jota käytännössä päivittäin toteutetaan (objektiivinen journalismi joka tapauksessa on ideaalityppi). Ja jos se ymmärretään ideaalityypiksi, ei ole lainkaan itsestään selvää, että sillä on erittäin läheinen yhteys ns. informatiiviseen journalismiin. Tämä viimeksi mainittuhan yhdistetään lähinnä Yleisradion ns. Reporadion kauteen, ja muistammehan, että tämä kausi jäi lyhyeksi ja katkaistiin - katkaistiin siksi, että ohjelmapolitiikan oli koettu uhmaavan eräitä vallitsevalle yhteiskuntamuodolle tärkeitä arvoja. Se että Yleisradion Ohjelmatoiminnan Säännösten alkuun jäi muutama informatiivisen journalismin peruslause - joita käytännössä ei välttämättä lainkaan pyritä noudattamaan - ei ratkaise vallitsevan normaalijournalismin ja informatiivisen journalismin suhdetta.²⁰ Niinpä kysymys vallitsevan normaalijournalismin muka luonnontieteellisestä oteesta ja metodista - josta jo edellä kirjoitin - jää sekä avoimeksi.

keskustelua

Muutoin on sanottava V. Pietilän pyrkivän järkevästi ja paikoin jopa oivaltavasti vertailemaan objektiivisen ja 'uuden' journalismin konseptioita. Hän osoittaa ensiksi mainitussa eksplikoimista vaativia kohtia, ja hän jopa ehdottaa itse eräitä eksplikoiteja. Hän myös ymmärtää objektiivisen journalismin konseptioita olevan väljän. Sen sisälle todella mahtuukin ilman muuta journalismi, joka "erittelisi tapahtumia lähtien kapitalismin 'toisen luonnon' laeista (viime kädessä arvolaista), joka osoittaisi tapahtumien erittelyn kautta kapitalismin sisäisen ristiriitaisuuden ja umpikujaisuuden ja joka näin tehdessään agitoisi ihmisiä toimimaan yhdessä ja tietoisesti kapitalismin 'toisen luonnon' kumoamiseksi"²¹. Tätä muuten ei K. Pietiläkään kutsune "informaation sosiaaliteknologiaksi"?

Toisaalta V. Pietilän tekemä paradigmojen vertailu ontuu pahasti siksi, että hän ilmeisten sympatioidensa ohjailemana ei vaadi 'uuden journalismin' konseptiolta mitään eksplikaatioita - ikään kuin se teoriana ja käytäntönä olisi valmis ja kirkas! No, ymmärrän hyvin V. Pietilän nyt esiintyvän päivänpoleemikkona eikä sittenkään varsinaisena metodologina.

V. Pietilä myös epäilee, että kapitalismin 'toisen luonnon' lait paljastavalla journalismilla ei olisi kylliksi kysyntää. Tämä on pelkkä subjektiivinen mielipide. Sitä vastaan voidaan asettaa vaikkapa oma subjektiivinen mielipiteeni, jonka mukaan mikään journalismin laji ei ole eikä voi olla niin kiintoisa kuin objektiivinen journalismi. Esim. pienet kolariuutiset - joita vallitseva normaalijournalismi vilisee - ovat mitä ikävintä luettavaa, mutta ne saisivat varsinaisen mielensä, jos ne 'avattaisiin' kytkemällä ne yleisempiin yhteyksiinsä objektiivisen journalismin konseptioita mukaisesti. Kolariuutisista tultaisiin koko liikenneturvallisuuden kehityksen kuvaamiseen ja erittelemiseen ja siitä liikennepolitiikkaan,

sen yhteyksiin autoteollisuuden ja autojen maahantuojien intresseihin jne. jne. - arvolakiinkin tietenkin tultaisiin. Jos sallitaan, sanon aivan ahmavaaralaisittain: tämä olisi älyllistä huvia parhaimmillaan. Herkullista journalismia (mutta ei kulinaristista)!

5 MILTA MINUSTA NÄYTTÄÄ

Lopuksi kiinnitän huomion siihen, että 'uuden journalismin' konseptiossa - jos kohta muissakin - on jätetty eksplikoimatta journalismin ja koko joukkotiedotuksen paikka yhteiskunnassa.

K. Pietilä on epäilemättä oikeassa, kun hän sanoo, että "joukkotiedotuksen tuotannossa ei tuoteta vain sanomia, vaan (...) joukkotiedotuksen tuotanto on osa yhteiskunnan organisaation tuottamista"²². K. Pietilä viittaa myös Leninin ajatuksiin tästä asiasta²³. Lenin ei kuitenkaan missään kohden kirjoituksissaan sanone, että joukkotiedotuksen tuotanto on pääosa tai ratkaiseva osa yhteiskunnan organisaation tuottamista; sitä paitsi, jos hän niin sanoisi, meidän ei tulisi häntä uskoa, koska nämä kysymykset eivät ratkea klassikkositaateilla, vaan kaikella nyt olemassa olevalla historiallisella ja yhteiskuntatieteellisellä tiedolla.

Kysyn siis: voiko journalismi ja joukkotiedotus yleensä koskaan ratkaista yhteiskunnan organisaation tuottamista? Onko se joskus tehnyt sen? Mikä on se yhteiskunta, jonka organisaation esim. brechttiläinen teatteri tai 'uusi musiikki' on mullistanut? Jos sellaista ei voida osoittaa, miten sitten voidaan sokeasti kuin lapsi uskoa noilta suunnilta löytyviin journalismin muotokieliratkaisuihin? Entä minä yhteiskunnan organisaation on mullistanut ironia - vanha keino! - muotokielenä?

Oletan 'uuden journalismin' havittelevan yhteiskunnan maksimaalista demokratisoimista. Sehän liittyy läheisesti objektiivisenkin journalismin ideaan: sikäli kuin kyseistä journalismia edes jossakin määrin kyetään toteuttamaan, se edistää yhteiskunnan maksimaalista demokratisoimista, ja toisaalta taas yhteiskunnan maksimaalinen demokratisoiminen vasta tekee objek-

tiivisen journalismin vallitsevaksi käytännöksi.

Mitä siis on demokratia? TANDEM-loppuraportin mukaan se on olemukseltaan "ihmisjoukkojen rationaalista ja organisoitua vallankäyttöä"²⁴. Keskustelu pitäisi ohjata muun ohessa kysymykseen, mikä on journalismin ja yleensä joukkotiedotuksen paikka ihmisjoukkojen rationaalisessa ja organisoitussa vallankäytössä. Keskustelussa ei tule unohtaa adjektiivia 'rationaalinen'. Rationaalista vallankäyttöä ei ole ilman tietoa, eikä tietoa kyetä tuottamaan, jos halveksitaan tiedon ja todellisuuden välistä suhdetta.

Mutta lopultahan on problematisoitava se, voidaanko kehittää rationaalista journalismikonseptiota, joka nostaisi journalismin ja yleensä joukkotiedotuksen kysymykset yhteiskunnan demokratisoimisen peruskysymyksiksi. Jos siihen pyritään, eikö silloin jouduta elementaarisella ja fataalilla tavalla absolutisoimaan journalismi ja joukkotiedotus? Eikö silloin tavallaan lasketa tieteellisen keskustelun tasoa tuntuvasti ja palata ammoiseen 'lääke-ruiskumallin' kauteen vain vähän uudessa muodossa: kunhan löydetään oikeat eli siis abstruuttiset muotokieliratkaisut, maksimaaliset vaikutukset tulevat kuin *Deus ex machina*?

Kuulen korvissani äänet: ei 'uuden journalismin' konseptio tätä tarkoita. Mutta kun *minus-ta näyttää*, että se tarkoittaa juuri sitä. Minusta näyttää - uskottehan siis.

Viitteet

¹HEMÄNUS, Pertti & TERVONEN, Ilkka. *Objektiivinen joukkotiedotus*. Helsinki, Otava, 1980.

²AHLROOS, Arvo. Tieteen vimma ja ääni. *Tiedotustutkimus*, 4 (1), 1981, s. 50.

³Sama, s. 50.

⁴Sama, s. 47.

⁵PIETILÄ, Kauko. Simalabim - eli irrationaalinen itsepuolustus. *Tiedotustutkimus*, 4 (1), s. 31. - K. Pietilän tavasta käydä keskustelua ks. myös TERVONEN, Ilkka. Kun objektiivisudesta tehdään objektiivismia. *Tiede ja Edistys*, 6 (2), 1981 (ilmestyy).

⁶HEMÄNUS, Pertti. Rationaalinen ja irrationaal-

linen journalismikonseptio. *Tiedotustutkimus*, 3 (4), 1980, s. 35-36.

⁷PIETILÄ, Kauko. *Simsalabim...*, ema., s. 28. (Kurs. poist.)

⁸PIETILÄ, Kauko. *Formation of the Newspaper: A Theory*. Tampere, 1980. *Acta Universitatis Tamperensis*, ser. A, vol. 119.

⁹PIETILÄ, Kauko. *Simsalabim...*, ema., s. 29. (Kurs. poist.)

¹⁰Sama, s. 29.

¹¹PIETILÄ, Kauko. *Formation...*, emt., s. 351-352.

¹²PIETILÄ, Kauko. *Simsalabim...*, ema., s. 30. (Kurs. poist.)

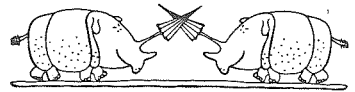
¹³Sama, s. 29.

¹⁴Valaisevan esimerkin ongelmista tarjoaa kevättalvella 1981 useissa suomalaisissa sanomalehdissä käyty keskustelu maan ulkopolitiikasta ja sen tulkinnoista, YYA-sopimuksesta yms. Keskustelussa on tiheään viitattu historian ja kansainvälisen politiikan tutkimustuloksiin samalla kun siinä on on käytetty journalistisia puheenvuoroja. Ei ole olemassa kahdenlaista Suomen ulkopolitiikan todellisuutta, toista, jota tiedostaisi tieteellinen tutkimus, ja toista, jota tiedostaisi journalismi. Sen sijaan todellisuus on yksi ja jakamaton, ja pyrittäessä sitä tiedostamaan, tieteen ja journalismin täytyy lähestyä toisiaan.

¹⁵PIETILÄ, Kauko. *Simsalabim...*, ema., s. 31. (Kurs. poist.)

¹⁶Sama, s. 31.

¹⁷Sama, s. 31.

keskustelua

¹⁸HUJANEN, Taisto. Fakta, fiktio, ratio. *Tiedotustutkimus*, 4 (1), 1981, s. 43.

¹⁹Sama, s. 44. (Kurs. poist.)

²⁰Yksi kohta K. Pietilä väitöskirjassa viittaa siihen, että hän ymmärtäisi Reporadion pyrkimysten luonteen varsin oikein. Hän näet huomauttaa siitä, miten Reporadion kaudella otettiin ihanteeksi maksimaalisen riippumaton Yleisradio, siis yleisradioyhtiö, jonka institutio-naalinen asema mullistavasti poikkeaisi siihenastisesta - ja nykyisestä (ks. PIETILÄ, K. *Formation...*, emt., s. 373). Entäpä, jos jotkin Reporadion kauden ohjelmapolitiittiset ideat poikkesivat olennaisesti vallitsevasta normaali-journalismista, jopa sen ideaalityypistä? (Mainittujen ideoiden ja objektiivisen journalismin konseptin välillä muuten on kiistatottomat sukulaispiirteensä mutta myös suuret erot.)

²¹PIETILÄ, Veikko. Informatiivinen, objektiivinen ja uusi journalismi. *Tiedotustutkimus*, 4 (1), s. 38.

²²PIETILÄ, Kauko. *Simsalabim...*, ema., s. 29.

²³Sama, s. 29.

²⁴GRONOW, Jukka & KLEMOLA, Pertti & PARTANEN, Juha. *Demokratian rajat ja rakenteet. Tutkimus suomalaisesta hallitsemistavasta ja sen taloudellisesta perustasta*. Tasa-arvon ja demokratian tutkimus TANDEM. Porvoo/Helsinki/Juva, WSOY, 1977, s. 4.

Teorioiden ja käytännön suhteet epäselvät

Motto:

Normaalijournalismia ei ole, objektiiviseen ei helpolla päästä, pitäisikö meidän siis pyrkiä uuteen journalismiin?

Normaalijournalismi ei siis tarkoita reaalista nykyjournalismia vaan sen ihannemuotoa. Tätä mieltä ovat sekä Kauko että Veikko Pietilä.¹

Objektiivinen joukkotiedotus on vallitsevasta normaalijournalismista laadullisesti

olennaisella tavalla poikkeava vaihtoehto, vieläpä meillä vallitsevan taloudellisen yhteiskuntamuodon oloissa saavuttamaton vaihtoehto. Norminkaan mielessä ei vallitseva normaali-journalismi ole objektiivista journalismia kuin korkeintaan juhlapuhefraaseissa, toteaa Pertti Hemäus.²

Journalistisen muotoironian menetelmien kehittämisen ja objektiivisen journalismin objektiivistisen illuusion hajottaminen asettuvat uuteen journalismiin tähtäävän tutkimuksen tavoitteiksi, määrittelee Kauko Pietilä.³

Monet käytännön journalistit ovat minun laillani seuranneet ristiriitaisin tuntein objektiivisen ja uuden journalismin välille syn-